

Pandemiövningar hos landstingen

– en sammanställning

Socialstyrelsen klassificerar sin utgivning i olika dokumenttyper. Detta är en *Lägesbeskrivning*. Det innebär att den innehåller redovisning och analys av kartläggningar och andra former av uppföljning av lagstiftning, verksamheter, resurser mm som kommuner, landsting och enskilda huvudmän bedriver inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, hälso- skydd och smittskydd. Den kan utgöra underlag för myndighetens ställningstaganden och ingå som en del i större uppföljningar och utvärderingar av t.ex. reformer och fördelning av stimulansmedel. Socialstyrelsen svarar för innehåll och slutsatser.

Artikelnr 2008-131-19

Publicerad www.socialstyrelsen.se, april 2008

Förord

Pandemiplaneringen i Sverige har utvecklats under senare år och i alla landsting finns idag en planering. Ett naturligt nästa steg i utvecklingen är att man övar planerna för att utvärdera vilka förbättringar och anpassningar som behöver göras. Med anledning av detta har Socialstyrelsen gjort en inventering av vilka övningar som genomförts i landstingen och vilka erfarenheter dessa gett.

Anders Tegnell
Enhetschef
Smittskyddsenheten

Innehåll

<i>Förord</i>	3
<i>1. Inledning</i>	5
<i>2. Pandemiövningar hos landstingen</i>	6
2.1 Olika aktiviteter kring pandemi	6
2.2 Övningarnas fokus och deltagare	6
<i>3. Erfarenheter från övningar</i>	8

1. Inledning

Denna rapport innehåller en sammanfattning av de pandemiövningar som har genomförts inom landstingen och deras smittskyddsenheter under de senaste åren, från 2005 och fram till årsskiftet 2007/2008.

Sammanställningen är inte att betrakta som helt komplett då ett fåtal smittskyddsenheter inte har inkommit med svar.

Tanken med sammanställningen är inte att utvärdera landstingens arbete med pandemiövningar, utan att ge en bild av de olika pandemiövningsaktiviteter som har genomförts. Dessutom vill vi sprida de erfarenheter övningarna har inneburit för landstingen i deras arbete med sin pandemiberedskap.

Vi hoppas också att sammanställningen kan fungera som en kunskapsbas inför kommande övningar.

I rapporten kommer först ett avsnitt med landstingens aktiviteter kring pandemi samt vilket fokus de övningar som har genomförts har haft.

Därefter följer de erfarenheter som har gjorts från övningarna.

Synpunkter och reflektioner från övningarna har framförts av respektive smittskyddsläkare via telefonintervjuer och e-post.

Rapportens underlag finns att tillgå hos smittskyddsenheten. I underlaget återfinns även mer detaljer kring respektive landstings aktiviteter.

2. Pandemiövningar hos landstingen

Kortfattat kan resultatet av sammanställningen delas in i två olika kategorier:

- De landsting som har haft pandemiövningar, men även andra aktiviteter som exempelvis seminarier, utbildningar och diskussioner.
- De landsting som inte har haft några övningar, men däremot seminarier, utbildningar och diskussioner.

Totalt har tio av landstingen haft övningar av olika storlek. Ytterligare fem har inte haft några övningar, men däremot seminarier och diskussioner alternativt möten kring pandemier.

2.1 Olika aktiviteter kring pandemi

Påtagligt är att flera av de landsting som har haft övningar har medverkat och arrangerat flera övningar. Utöver övningarna har dessa även ofta deltagit i olika seminarier och diskussioner.

En hel del av landstingen har också arrangerat utbildningar för berörda samhällsviktiga funktioner, där de har diskuterat frågeställningar relaterade till en pandemisk situation. Ofta har utbildningarna genomförts i samband med övningar och då som en introduktion till en kommande övning.

2.2 Övningarnas fokus och deltagare

De övningar landstingen har deltagit i har haft olika fokus. Även längden på övningarna har varierat från några timmar till ett par dagars övande.

Det är viktigt att framhålla att deltagarna poängterar att det inte är längden på övningen som avgör om det blir en bra övning. Det kan även komma ut mycket positivt genom att öva några timmar en förmiddag.

Överlag så har målet med lejonparten av övningarna varit att pröva pandemiplanen, organisationen kring en pandemi och landstingens pandemiplanering i stort.

Scenariot till övningarna har gemensamt gjorts av de olika aktörer som deltagit i övningarna. Scenariot har även tagits fram med extern hjälp, av exempelvis CRISMART. I ett par fall har upplägget för övningarna överförts från ett landsting till ett annat vilket har varit positivt, då upplägget redan är beprövat.

I flera av övningarna har den regionala katastrofkommittén, krisledningsnämnden samt den lokala katastrofledningen medverkat. Funktionernas benämning är skiftande på den regionala och lokala nivån. Vid något tillfälle har även politiker deltagit.

Många av övningarna har varit fokuserade på samverkan och kommunikation både internt och externt. Ofta har sjukvården varit en part i en övning tillsammans med exempelvis polis, räddningstjänst, kommun och länsstyrelse. Eftersom kommunikation har varit en tydlig del har informationschefer och informatörer varit en grupp som återkommande deltagit i övningarna.

Vid någon övning har även näringslivet deltagit, exempelvis representanter för livsmedelsbranschen.

3. Erfarenheter från övningar

Övningarna har gett en mängd erfarenheter. Nedan följer en sammanfattande redogörelse av erfarenheterna:

- Många menar att de viktigaste lärdomarna är att övningar bidrar till att uppmärksamma verksamheten på ett tänkbart pandemiscenario. Just att lyfta upp frågor kring pandemier menar flera är det mest centrala och nyttigaste från pandemiövningarna.
- De externa kommunikativa aspekterna är oerhört betydelsefulla, dvs. att kunna kommunicera på ett bra sätt med de berörda.
- Övningar är även bra för den interna kommunikationen mellan de övade. En pandemiövning ger samtliga aktörer en förståelse för varandras roller i händelse av en pandemi.
- En pandemiövning indikerade också behovet av ett samspel mellan exempelvis kommunerna, olika religiösa samfund, begravningsbyråer samt i övrigt tänkbara aktörer. Mycket av arbetet under en pandemi går ut på att koordinera de inblandade aktörerna.
- Frågor som ständigt kommer upp i anslutning till övningarna handlar om vårdhygien, antalet vårdplatser och vaccination.
- Vid övningarna har det visat sig att det saknas vårdplatser och då i första hand enkelrum. Det har även framkommit att det kan bli svårt att kontrollera vilka som fått vaccin, eftersom det inte finns ett funktionellt registersystem.
- Svårigheterna när det gäller distribution av och tillgång till utrustning i händelse av en pandemi framkommer inom övningarna. Logistiska frågor återkommer vid flera av övningarna. En fråga gäller t.ex. distributionen av livsmedel.
- Övningarna indikerar även att det är viktigt med en utbrottsorganisation som utan lång startsträcka kan påbörja sitt arbete.
- En annan viktig faktor som pekats ut i övningarna är personalsituationen. Det gäller att planera så att organisationen har beredskap för en längre tids ansträngande arbetssituation. Det måste finnas möjligheter att täcka upp för varandra.
- En aktuell och uppdaterad pandemiplan kan fungera som ett mycket bra stöd för dem som ska övade. De bör nog gå igenom planen före övningen.